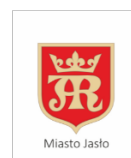
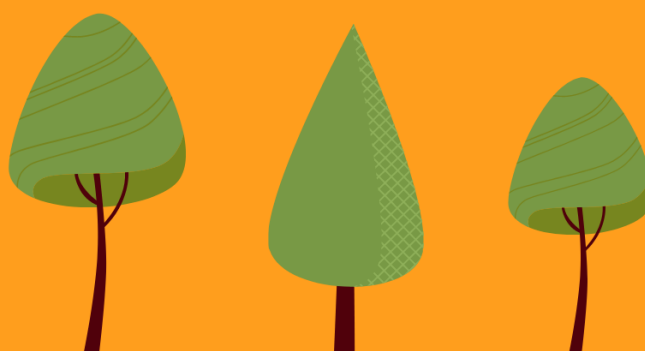

ZHRNUTIE

EKOLOGICKÁ STRATÉGIA

POĽSKO-SLOVENSKÉHO POHRANIČIA

Projekt „Ekoidentita poľsko-slovenského pohraničia“ je financovaný z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja Program Interreg V-A Poľsko – Slovenská republika 2014-2020.

Na objednávku Mestského úradu Jaslo
pripravila firma Kreatus sp. z o.o.

KREATUS

ÚVOD

Dokument s názvom Ekologická stratégia poľsko-slovenského pohraničia so zohľadnením vplyvu pandémie na životné prostredie bol vyhotovený v rámci projektu Ekoidentita poľsko-slovenského pohraničia“ na objednávku Mestského úradu v Jasle firmou Kreatus sp. z o.o. vo IV. kvartáli 2022.

Ekologická stratégia je súborom ekologických noriem, riešení, priestorom spolupráce v oblasti ochrany životného prostredia, prírodného a kultúrneho dedičstva miest Jaslo a Humenné. Poskytuje zároveň pokyny v rozsahu ochrany životného prostredia pre samosprávne jednotky k tomu, aby mohli byť Eko&Smart v investičných a mäkkých oblastiach, v spôsoboch ekologickej komunikácie s obyvateľmi a taktiež v spôsoboch zmiňovania dôsledkov pandémie (COVID 19) z environmentálneho hľadiska.

Pre účely prípravy Ekologickej stratégie bolo vykonané:

- Analýza existujúcich údajov s využitím strategických, programových a plánovacích dokumentov oboch miest
- Internetový dotazník CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview – počítačom podporovaný rozhovor prostredníctvom webovej stránky) s obyvateľmi Jasla a Humenného.
- Panely, ktoré viedli dvaja inštruktori s pracovnou skupinou vytvorenou objednávateľom. Podrobné informácie o počte zrealizovaných panelov a ich účastníkoch spolu s témami stretnutí sú prezentované nižšie uvedenej tabuľke.

Štúdia sa skladá z 2 častí:

- diagnostickej, ktorá slúži na identifikovanie problémov a potrieb v environmentálnej oblasti na základe vykonaného výskumu založeného na primárnych i sekundárnych zdrojoch
- strategickej, ktorá určuje ciele a smerovanie aktivít

DIAGNOSTICKÁ ČASŤ

Vykonaná diagnóza umožnila zidentifikovať nižšie uvedené problémy v environmentálnej oblasti a oblasti kultúrneho a prírodného dedičstva, k riešeniu ktorých prispeje realizácia smerov aktivít vypracovaných v rámci Ekologickej stratégie:

1. Nízke ekologické povedomie

Podľa názoru 46,1 % respondentov z Jasla a 39,6 % z Humenného sa v ich mestách výrazne prejavuje problém nízkeho environmentálneho povedomia. Účastníci panelov podotýkali, že v Jasle chýba mnohostranné povedomie a záujem o problémy spojené s ekológiou a ochranou prírody. Okrem toho sa u obyvateľov neprejavuje žiadne proekologické správanie, ktoré by mohlo významne prispieť k zlepšeniu stavu životného prostredia. V Humennom bolo taktiež poukazované na nedostatočný záujem obyvateľov o propagáciu dobrých metód, nápadov a skúsenosti v oblasti ekológie, zvlášť v prípade dospelých osôb.

2. Znečistenie ovzdušia

48,1 % respondentov z Jasla i 32,1 % z Humenného poukázalo na to, že znečistené ovzdušie (smog) je veľmi vážnym problémom ich miest. Jaslo je obzvlášť vystavené problému znečistenia ovzdušia kvôli

svojej topografickej polohe. Mesto sa nachádza v zníženej oblasti (depresii), v doline. Hlavnými zdrojmi znečistenia ovzdušia v Jasle i Humennom sú tzv. nízke emisie z domácností a priemyslu a taktiež doprava a komunikácia. Aj Jaslo, aj Humenné čelia problému značných emisií, ktoré vytvára automobilová doprava. Aj v Jasle, aj v Humennom funguje mestská hromadná doprava, avšak jej ponuka nie je prispôbena širokým potrebám používateľov. Tento druh prepravy nie je alternatívnym riešením pre osobné autá. Chýba pravidelnosť, opätovné premyslenie trás a časov odchodov. Ani Jaslo a ani Humenné nemá širokú sieť cyklistickej infraštruktúry. Je však potrebné podotknúť, že akceptovanie nápadu obmedzenia jazdy osobnými autami a vytvorenia zón pre čistú dopravu je v Jasle i v Humennom vysoké, a v samotnom Jasle na takúto myšlienku poukázal každý druhý respondent. Kúpu elektromobilu so zámerom realizovať ekologickú politiku mesta akceptuje každý tretí respondent, ktorý sa zúčastnil výskumu CAWI.

3. Nízky podiel obnoviteľných zdrojov energie

Obidve mestá majú problém s nedostatkom záujmu obyvateľov o obnoviteľné zdroje energie v situácii, ak nedostanú ponuku dotácie alebo príplatkov na inštaláciu takýchto systémov. Dodatočne, v Jasle sa obyvatelia veľmi často rozhodujú pre výrub stromov, aby si mohli nainštalovať fotovoltaiku (vhodné osvetlenie fotovoltaičných panelov). Respondenti zároveň v rámci CAWI najčastejšie akcentovali vysokú prioritu takých smerov ekologickej politiky miest ako: zlepšenie kvality ovzdušia (v Jasle zaznačilo 77,1 % a v Humennom 71,7 % respondentov) a zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie (v Jasle zaznačilo 75,6 % a v Humennom 75,5 % respondentov).

4. Riziko povodní, lokálne záplavy

Lokálne záplavy a zatopenia po výdatných zrážkach boli najčastejšie uvádzaným problémom v environmentálnej sfére zo strany obyvateľov Jasla, jeho intenzita je značná (v Jasle zaznačilo 51,9 % a v Humennom 32,1 % respondentov). Pre Jaslo sú charakteristické veľmi časté výdatné dažde a búrky, v dôsledku ktorých dochádza k zatopeniam. V centre Jasla chýba biologicky aktívna plocha. Miera absorpcie územia, na ktorom sa mesto nachádza, sa znížila. Voda nemá kam splynúť, kanalizačný systém je neefektívny. Mestom Humenné preteká rieka Laborec, ktorá ho rozdeľuje na severnú a južnú časť. V prípade výdatných dažďov a búrok predstavuje reálnu hrozbu pre obyvateľov mesta. Okrem toho protipovodňová infraštruktúra nie je postačujúca. V Humennom došlo k veľkému výrubu stromov v lesoch, v dôsledku čoho sa vytvárajú vodné korytá, ktoré zapríčiňujú lokálne zatopenia.

5. Klimatické zmeny (úpaly, obdobia sucha)

Nielen v Humennom, ale aj v Jasle sú pozorovateľné negatívne dôsledky klimatických zmien. V mestách sa tvoria tepelné ostrovy, ktoré vznikajú v dôsledku spojenia viacerých faktorov. Také konštrukcie, ako sú budovy, cesty a celá mestská infraštruktúra, akumulujú teplo a pomaly ho uvoľňujú, z toho dôvodu je v mestách tak výrazne cíiteľná horúčava počas úpalov. Hustota zástavby a malé percento zelených plôch, teda nedostatok biologicky aktívnych plôch v mestskom priestranstve prehľbuje tento problém.

6. Narastajúce množstvo odpadu

Každý tretí respondent v CAWI poukazoval na závažné problémy v oblasti odpadového hospodárstva, ako napríklad: neseparovanie odpadov (v Jasle zaznačilo 35,7 % a v Humennom 34,0 % respondentov), znečistenie odpadom (v Jasle zaznačilo 31,4 % a v Humennom 24,5 % respondentov) a nelegálne skládky odpadov (v Jasle zaznačilo 36,0 % a v Humennom 26,4 % respondentov). Účastníci panelov

potvrdili, že sa v Jasle z roka na rok neustále zvyšuje množstvo odpadu, ktorý sa stáva problémom z hľadiska ochrany životného prostredia. Mesto trápí nízka kvalita separovaného zberu v bytovej zástavbe a spaľovanie odpadu v domácnostiach. V Humennom chýba infraštruktúra pre separovaný zber komunálneho odpadu a zariadenia na jeho zhodnocovanie. Okrem toho nie je separovaný zber odpadu na Slovensku populárny.

7. Znečistenie vôd splaškami

V Jasle aj v Humennom je pozorovaný nežiaduci jav spúšťania splaškov do riek z častí obcí, v ktorých nie je kanalizácia. V obidvoch mestách chýbajú oddelené kanalizačné systémy v centrálnych častiach miest, avšak nielen tam. V takomto type kanalizácie splašky z domácností odtekajú jednou rúrou a dažďová voda druhou. Dažďová voda je v takom prípade odvádzaná do rieky a nezaťažuje nepotrebné čistiareň odpadových vôd.

8. Nedostatok využitia potenciálu prírodného a kultúrneho dedičstva z hľadiska rozvoju turistického ruchu

Účastníci panelov akcentovali, že aj napriek dosť pozitívnemu vnímaniu prírodného a kultúrneho dedičstva zo strany obyvateľov – respondentov, jeho potenciál nie je rozhodne využívaný v rámci rozvoja turistického ruchu. Jaslo nemá potrebnú infraštruktúru, ktorá by zjednodušila prístup k turistickým atrakciám (v tom aj pre postihnuté osoby), nedisponuje ani primeranými ubytovacími zariadeniami, ktoré by dokázali obslúžiť plánovaný príliv turistov. Chýba taktiež vhodná doplnková infraštruktúra, ako sú sociálne zariadenia, odpadkové koše, zastávky. Mesto Jaslo má taktiež problém prilákať turistov na dlhšie obdobie – chýba systém priestorovej orientácie, turistickej informácie (napr. na stanici – sú predovšetkým vyznačené zaujímavé miesta a výletné trasy). Humenné má dobre rozpoznávaný kultúrny potenciál, ktorý je dôležitou výhodou. Žiaľ, infraštruktúra turistických trás nie je dostatočne rozvinutá, chýba turistická informácia, turistické značky, systémy priestorovej orientácie, tabule, sociálne zariadenia, odpadkové koše. Mesto nedisponuje taktiež primeranými ubytovacími zariadeniami.

9. Negatívny vplyv pandémie Covid-19 na životné prostredie.

Znečistenie životného prostredia v dôsledku pandémie COVID-19 (napr. použitými jednorazovými rúškami a rukavicami) je vážnym problémom podľa názoru 21,7% respondentov z Jasla a 9,7% z Humenného. V obidvoch týchto mestách je pozorovaný negatívny vplyv pandémie na životné prostredie v dôsledku vytvorenia značného množstva sanitárneho odpadu. V Humennom to bolo zapríčinené predovšetkým bezplatnými testami na SARS-CoV-2, ktoré bolo potrebné urobiť pred každým príchodom do práce a školy. K nežiaducim javom, ktoré sú dôsledkom pandémie, patria v obidvoch mestách okrem iného: menší rozpočet samosprávy; problémy mestských inštitúcií spojené s menším počtom osôb, ktoré ich navštevujú; znížená dostupnosť zdravotnej starostlivosti; zvyšujúci sa počet voľných nebytových priestorov z dôvodu likvidácie firiem poskytujúcich služby, stravovacích zariadení, obchodov; znížený počet sociálnych interakcií a psychické problémy, zvlášť u mládeže a apatia/stiahnutie sa zo spoločenského života v prípade seniorov.

STRATEGICKÁ ČASŤ

Problémy predstavené v záveroch diagnózy sa stali základom definovania strategických cieľov a smerovania aktivít.

Hlavným cieľom Ekologickej stratégie je ochrana životného prostredia, prírodného a kultúrneho dedičstva miest Jaslo a Humenné a zvýšenie ekologického povedomia obyvateľov prostredníctvom informačno-propagačných aktivít.

Doleuvedená tabuľka obsahuje súhrn strategických cieľov s uvedením smerov aktivít, ktoré boli k ním pridelené.

Smer aktivít	Podrobný popis
1. Strategický cieľ: Zlepšenie kvality ovzdušia	
1.1. Dopravné riešenie znižujúce nízke emisie pochádzajúce z cestnej dopravy	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none">● zvýšenie frekvencie jazd autobusov za účelom zníženia počtu osôb, ktoré budú využívať vlastné osobné auto● výmena vozového parku na nízkoemisné autobusy spolu s výstavbou nabíjajúcich staníc pre elektrické autobusy● zvýšenie priepustnosti a zlepšenie cestnej dopravy zmenou organizácie dopravy; prestavbou komunikačného systému; výstavbou obchvatu Jasla; rozšírením kruhového objazdu „Solidarności“; prestavbou stanice a vytvorením prestupného bodu (v rámci Jasla)● vytvorenie obytných zón, v ktorých bude automobilová doprava obmedzená alebo zakázaná● zavedenie obmedzení v hodinách dopravnej špičky pre automobilovú dopravu v centre mesta, aby sa tým zväčšila kapacita ciest zvlášť pre hromadnú dopravu a cyklistov● zavedenie vyšších poplatkov za parkovanie v centre mesta, čím by sa zvýšil záujem o vyžívanie verejnej hromadnej dopravy alebo bicyklov● umožnenie implementovať „ideu 15-minútového mesta“, v súlade s ktorou naplnenie základných potrieb obyvateľov by malo byť možné v rámci krátkej prechádzky alebo cesty na bicykli. <p>Prirodzeným dôsledkom takejto metódy plánovania priestoru je obmedzenie využitia dopravy, s čím sa spája nižšia spotreba energie a úspora času.</p>
1.2. Vytvorenie vzdelávacieho programu, ktorý bude propagovať udržateľnú dopravu v oboch mestách	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none">● vzdelávacia kampaň v oblasti udržateľnej dopravy (pešo alebo na bicykli namiesto cesty autom)● vytváranie interaktívnych edukačných hier, ktoré učia deti aj dospelých, aké sú výhody plynúce z využívania verejnej dopravy, jazdy na bicykli či chôdze

	<ul style="list-style-type: none"> ● organizovanie cyklistických výletov alebo prechádzok po meste, počas ktorých môžu účastníci spoznať chodníky a cyklistické trasy, a taktiež sa dozvedieť viac informácií o udržateľnej doprave ● spolupráca s lokálnymi podnikmi a organizáciami v tom, aby podporovali svojich zamestnancov vo využívaní udržateľnej dopravy, napr. sprístupňovaním parkovacích miest pre bicykle alebo formou zliav na lístky v mestskej hromadnej doprave ● vytvorenie programu mestských tokenov, na ktorých by obyvatelia zbierali body za využívanie verejnej dopravy, mestských bicyklov alebo pešej komunikácie, a následne by si ich mohli vymeniť na rôzne zľavy alebo odmeny. V rámci programu je možné navrhnúť: <ul style="list-style-type: none"> ○ spoluprácu s miestnymi podnikmi a organizáciami so zámerom zaistiť zľavy na rôzne služby pre majiteľov mestských tokenov, napr. zľavy v kaviarňach, reštauráciách, obchodoch alebo hoteloch ○ organizovanie rôznych súťaží a výziev pre držiteľov mestských tokenov, napr. za najazdenie najväčšieho počtu kilometrov na bicykli alebo za najväčší počet jazd verejnou dopravou. ○ vytvorenie mobilnej aplikácie, ktorá umožňuje sledovať počet tokenov a umožňuje ich vymeniť na zľavy a odmeny ○ zavedenie systému mestských tokenov spolu s identifikačným systémom, ktorý umožní automaticky zbierať body za využívanie rôznych prostriedkov mestskej dopravy ● akcia „Deň bez auta“
<p>1.3. Rozvoj alternatívnych dopravných prostriedkov</p>	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● nákup mestských bicyklov ● nákup elektrických kolobežiek ● rozšírenie doplnkovej architektúry (napr. stojany na bicykle, prestavba zastávok) ● informačno-propagačná kampaň zameraná na podporu využívania alternatívnych dopravných prostriedkov.
<p>1.4. Vytvorenie nového systému cyklistických trás v Jasle a pripojenie ho k nadlokálnej sieti</p>	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● prepojenie všetkých existujúcich cyklistických chodníkov, ktoré sa nachádzajú na území mesta, ako aj tých mimo jeho územia ● prepojenie strategických bodov medzi sebou: športová hala, zástavka Kwiatowa, nemocnica, stanica, námestie, mestský park, časť Golesz, školy, obec Folusz (Diabli kamień), Karpacka Troja ● obnovenie značenia existujúcich cyklistických trás ● výstavba cyklistického mosta v časti Gądki ● realizácia dopravných experimentov, zameraných na testovanie nových riešení, napr. v rámci Týždňa udržateľnej dopravy

	<p>dočasné uzatváranie vjazdu na ulice pre automobilovú dopravu, dočasne vyделение špeciálnych pruhov pre autobusy a pod.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● uskutočnenie akcie nabádajúcej obyvateľov k tomu, aby používali bicykle ● dialóg s obyvateľmi na tému trasovania cyklistických chodníkov ● nadviazanie spolupráce so susednými obcami, samosprávnymi jednotkami a podnikateľmi ● vypracovanie cyklistickej „trasy“ spájajúcej strategické body formou letáku, informačnej mapy, ktoré budú dostupné v papierovej i elektronickej verzii
1.5. Obmedzenie automobilovej dopravy v úzkom centre mesta	<ul style="list-style-type: none"> ● príprava projektu organizácie dopravy pre mesto s obmedzením pohybu pre vozidlá so spaľovacími motormi v úzkom centre mesta ● nabádanie obyvateľov oboch miest k tomu, aby využívali verejnú dopravu
1.6. Vzdelávanie zamerané na starostlivosť o kvalitu ovzdušia	Táto aktivita počíta so vzdelávaním obyvateľov zameraným na spôsoby zlepšenia kvality ovzdušia, napr. prostredníctvom vzdelávacích programov pre deti a mládež a relácií/článkov v lokálnych médiách
2. Strategický cieľ: Zlepšenie energetickej efektívnosti na základe ekologických zdrojov energie	
2.1. Spoločenská kampaň nabádajúca k šetreniu takými zdrojmi ako elektrika, plyn, voda	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● informácie, články, spoty, relácie v lokálnych médiách ● vzdelávanie zamerané na školy a mládež ● publikácia materiálov v sociálnych médiách mestských úradov s tipmi, ako šetriť zdroje ● organizácia workshopov ● realizácia spoločenských akcií
2.2. Zlepšenie energetickej efektívnosti s využitím zelenej a modrej infraštruktúry v prípade verejnoprospešných objektov	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● modernizácia multifunkčnej mestskej budovy v Jasle na ulici Sokoľa, ktorá bude spočívať v: prestavbe objektu tak, aby mohla byť sprístupnená telesne postihnutým osobám; reorganizácii priestorov (nový architektonicko-funkčný projekt); v zavedení zelených prvkov na vonkajších stenách (zelená a modrá infraštruktúra) a streche budovy; tepelnej modernizácii/modernizácii výbavy (nové energeticky úsporné vchodové dvere, výmena strešnej krytiny) ● zlepšenie energetickej efektívnosti budov kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií prostredníctvom: energetického auditu, výmeny termostátov, udržiavania rovnomernej teploty, senzorov otvárania okien, okenných roliet, zamontovania fotovoltiky a rekuperácie, výmeny zdrojov osvetlenia na energeticky

	<p>úsporné, senzorov pohybu osvetlenia na chodbách a toaletách, výbavy školskej kuchyne energeticky úspornými zariadeniami, implementácie riešení smart v období, v ktorom nebude inštitúcia využívaná (napr. zníženie teploty), vzdelávania zamestnancov a žiakov inštitúcií, výmeny počítačového zariadenia</p> <ul style="list-style-type: none"> ● modernizácia budovy „Przystanek Kwiatowa“ v Jasle prostredníctvom: inštalácie strešných okien a osvetlenia napojeného na fotovoltaiickú inštaláciu; montáže fotovoltaiických panelov na sociálnom objekte; kontroly energetickej spotreby objektov a ich tepelnej modernizácie; prispôsobenia osvetlenia potrebám používateľom rôznych zariadení (napr. plný výkon osvetlenia v čase využívania rekreačného zariadenia); využitia technológie rekuperácie a tepelných čerpadiel; výsadby vhodnej vegetácie ● modernizácia budovy na ul. Floriańskiej 8a v Jasle, prostredníctvom: tepelnej modernizácie budovy (izolácia stien a strechy); montáže fotovoltaiických panelov; montáže tepelných čerpadiel; výmeny osvetlenia na energeticky úsporné; modernizácie centrálného kúrenia (doplnením podlahového kúrenia), nového rozmiestnenia radiátorov v budove (v súlade s projektom tepelnej optimalizácie) ● ďalšia modernizácia budovy Mestského úradu v Jasle prostredníctvom: výmeny termostatov; výmeny žiaroviek na LED; vytvorenia spoločných priestorov s energeticky úsporným kuchynským zariadením; zavedenia akcie na úrade na tému ekologického životného štýlu (napr. úspora energie vďaka vypínaniu zariadení v jednotlivých miestnostiach úradu, zníženie teploty v jednotlivých miestnostiach úradu) ● modernizácia budovy Mestského úradu v Humennom prostredníctvom: tepelnej izolácie budovy; výmeny okien a dverí; zavedením riešení smart (redukcia víkendovej spotreby) ● realizácia energetických auditov takých verejnoprospešných budov v Humennom, ako sú školy, mestské zdravotné stredisko, internáty, mestská plaváreň, kino, divadlo ● tepelná modernizácia ostatných verejnoprospešných budov, zainštalovanie v nich rekuperácie a tepelných čerpadiel ● výmena zdrojov osvetlenia verejného priestranstva a verejnoprospešných budov na energeticky úsporné ● zavedenie riešení, ktoré budú znižovať výdavky na chladenie verejnoprospešných objektov ● rozšírenie vykurovacích sietí
<p>2.3. Zvýšenie podielu obnoviteľných</p>	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vytvorenie bioplynovej stanice so zámerom výroby metánu

<p>zdrojov energie (OZE) a nabádanie k využívaniu OZE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● po inštalácií solárnych a fotovoltaických panelov zavedenie obnoviteľných zdrojov energie v rodinných domoch (o.i. malé veterné turbíny) ● snaha o výmenu uhlových pecí v rodinných domoch/budovách bytovej zástavby na ekologickejšie na území celého mesta do roku 2026 ● vzdelávanie obyvateľov na tému škodlivosti spaľovania fosílnych palív ● informovanie obyvateľov o dostupnosti riešení týkajúcich sa výmeny uhlových pecí na ekologickejšie (napr. konzultačné miesto pre program „Čisté ovzdušie“, informačné letáky, návštevy obyvateľov, stretnutia s obyvateľmi, konzultácie, lokálne médiá a webové portály, sociálne siete) ● zavedenie a rozvoj dotačných programov alebo daňových zliav pre súkromné osoby a podnikateľov, ktorí investujú do inštalácií OZE, ako sú napr. solárne panely, veterné turbíny buď solárne kolektory ● spolupráca s lokálnymi podnikateľmi a organizáciami so zámerom propagovania využitia OZE, napríklad prostredníctvom sprístupňovania parkovacích miest pre elektromobily alebo zľavami na lístky v mestskej hromadnej doprave pre osoby, ktoré využívajú OZE. ● zavedenie a rozvíjanie programov trhu s energiou, ktoré umožňujú firmám a súkromným odberateľom nákup energie z OZE
---	--

3. Strategický cieľ: Zlepšenie odpadového hospodárstva a propagovanie efektívnej recyklácie

<p>3.1. Vzdelávanie obyvateľov v oblasti odpadového hospodárstva</p>	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Permanentná informačno-vzdelávacia kampaň a spoločenské akcie venované uvedenej tematike (napr. výstavy, workshopy, deň otvorených dverí v objektoch, ktoré sú spojené so spracovaním odpadu, prednášky, ukážky na školách, propagačné spoty na tému: <ul style="list-style-type: none"> ○ správneho nakladania s odpadom ○ škodlivého vplyvu nelegálnych skládok odpadu, nákladov na likvidáciu, ktoré znáša mestská spoločnosť ○ správneho separovania odpadu ○ škodlivého vplyvu spaľovania odpadu ○ vytárania menšieho množstva odpadu ○ obmedzenia plytvania potravinami ● realizácia pilotného projektu spočívajúceho vo vytvorení prostredia v jednej z častí, ktorá by sa stala príkladom pre iných v otázkach separovania odpadu a zníženia jeho množstva
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> ● zníženie množstva spotrebovaných plastov v meste, napr. eliminovanie plastového riadu a obalov, používaných doposiaľ napr. na mestskom úrade a v organizačných jednotkách (materské školy, školy)
3.2. Vytvorenie vlastného zariadenia na spracovanie BIO-odpadu (veľkotonáž), ktoré umožní splniť si povinnosť recyklácie biologicky rozložiteľného odpadu	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vzdelávacia akcia/spoločenská kampaň pre obyvateľov zameraná na vysvetlenie pravidiel fungovania bioplynovej stanice (2023) ● výstavba kompostárne/ bioplynovej stanice pre bioodpad pre mestá Jaslo a Humenné v rokoch 2025-2026, ktorému bude predchádzať výber lokality, realizácia technickej dokumentácie, získanie externých finančných prostriedkov (EÚ, štátny rozpočet, iné zdroje) získanie environmentálnych povolení a rozhodnutí, zorganizovanie výberového konania
3.3. Lobbying za vytvorenie národného systému recyklácie odpadu	<p>Aktivity predpokladajú lobbying vedenia jednotlivých samospráv týkajúci sa vytvorenia národného systému recyklácie odpadu vzhľadom na absenciu trhu s druhotnými surovinami a s tým spojenými platbami napr. za odber makulatúry. Dôsledkom súčasného stavu je skutočnosť, že samospráva má ťažkosti s dosiahnutím očakávanej úrovne zhodnocovania odpadu a recyklácie, čo sa následne odráža v platení pokút.</p>
4. Strategický cieľ: Minimalizácia negatívneho vplyvu pandémie Covid-19 na oblasť životného prostredia	
4.1. Informačné aktivity o nakladaní s odpadmi súvisiacimi s protipandemickými opatreniami a prevenciou	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Vzdelávanie spojené so správnym nakladaním s odpadom, ktorý vzniká v súvislosti s bojom proti pandémie (prostriedky individuálnej ochrany, testy) ● Spoločenské akcie zamerané na vznik nelegálnych skládok odpadu, ktoré vznikli v dôsledku pandémie ● organizovanie informačných školení a stretnutí pre obyvateľov mesta, na ktorých sú prezentované zásady nakladania s odpadom spojeným s pandemiou, ako napr. ako sa bezpečne zbaviť rukavíc, rúšok alebo papierových uterákov ● tvorba a distribúcia vzdelávacích plagátov, letákov a filmov s návodom, ako je potrebné nakladať s odpadom spojeným s pandemiou ● spolupráca s miestnymi podnikmi a organizáciami za účelom zaistenia vhodných nádob na separovanie a skladovanie odpadu spojeného s pandemiou ● zvýšenie frekvencie odberu odpadu spojeného s pandemiou, vďaka čomu sa unikne jeho nahromadeniu a zvýšenému riziku nakazenia

4.2. Likvidácia odpadu, ktoré vznikli po pandémii Covid-19	Aktivita predpokladá, že mestá Jaslo a Humenné vypracujú spoločne riešenie zamerané na efektívnu likvidáciu najmä medicínskeho odpadu súvisiaceho s bojom proti pandémii.
5. Strategický cieľ: Boj proti negatívnym klimatickým zmenám (obdobia sucha, úpaly, zatopenia povodne, víchrice)	
5.1. Vzdelávanie na tému klimatických zmien a zapojenie obyvateľov do opatrení na ich potlačenie	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● edukácia v oblasti racionálneho hospodárenia s vodou s cieľom znížiť spotrebu úžitkovej vody v domácnostiach a v priemysle. Vzdelávanie bude realizované prostredníctvom vzdelávacích filmov, billboardov, propagačných a vzdelávacích kampaní v školách, materských školách. ● organizovanie workshopov pre obyvateľov, inštitúcie a firmy na tému významu zelených plôch v meste v kontexte opatrení pred negatívnymi dôsledkami klimatických zmien ● zapojenie obyvateľov do procesu ekologizácie mesta formou plenárových podujatí, piknikov, zábav, participatívnych akcií založených na záhradkárskych motiváciách spojených so zapojením obyvateľov do spoločnej výsadby rastlín na území mesta ● organizovanie súťaže o najkrajšiu záhradku/balkón ● vytvorenie konzultačného bodu ● distribúcia semien rastlín medzi obyvateľmi, nabádajúca k ekologizácii fasád ich domov ● zapojenie obyvateľov do výsadby rastlín pozdĺž chodníkov a vo vlastných záhradkách.
5.2. Rozvoj zelenej infraštruktúry	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● zavedenie a rozvíjanie programov spojených s ochranou a rozvojom biodiverzity, ako je výsadba stromov alebo vytváranie priestorov pre vtáky a hmyz ● vytvorenie plánu ekologizácie a estetizácie mesta ● vytvorenie projektu novej výsadby ● založenie parku za sídliskom na ul. Na Kotlinę ● zakladanie a propagácia záhradiek/malých zelených plôch a miniparkov na území mesta ● zakladanie a propagácia zelených striech a stien (popínavé rastliny) na území obidvoch miest ● výstavba zelených prístreškov na zástavkách v obidvoch mestách ● vytváranie zelenej infraštruktúry formou zelených ostrovov, zelených stien, kvetinových lúk ● nová výsadba stromov (sadenie pôvodných a ovocných stromov, obmedzenie výsadby tují) ● používanie vždyzelených rastlín ● revitalizácie malých mestských zelených plôch

	<ul style="list-style-type: none"> ● revitalizácia "klinu zelene" na križovatke ulíc Koralewského a Bednarskej
5.3. Rozvoj modrej infraštruktúry	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vytvorenie/prispôsobenie retenčných nádrží o.i. vhodné využitie rybníkov, ktoré sa nachádzajú na sídlisku Sobniów v Jasle ● vytvorenie bodov s pitnou vodou (mikrorezervoáre pitnej vody) ● retencia a úspora vody formou dažďových záhrad pri kultúrnych a vzdelávacích inštitúciách, nádrže na dažďovú vodu, polievanie záhradiek dažďovou vodou, menej časté kosenie trávnikov, šetrenie vody v domácnostiach (napr. pri umývaní zubov, riadu) ● zakladanie a propagácia dažďových záhrad na území miest ● zvodnené priehlbne, ktoré umožňujú znížiť mieru zatopení a znižujú nápor na dažďovú kanalizáciu
5.4. Prispôsobenie sa negatívnym klimatickým zmenám	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● montáž tzv. zatemňovacích tkanín (látok natiahnutých na stĺpy), ktoré môžu poskytnúť ochranu pred slnkom v mestských oblastiach, zvlášť na miestach vystavených priamemu slnečnému žiareniu, ktoré sa nachádzajú na frekventovaných miestach ● zakladanie slnečných záhrad na území miest, o ktoré sa môžu starať obyvatelia a mimovládne organizácie a následne z nich zbierať úrodu. Okrem zjavných výhod plní pestovanie v mestách aj výchovnú a spoločenskú funkciu, vďaka ktorej sa posilňujú väzby v miestnych komunitách
6. Ochrana a propagácia prírodného a kultúrneho dedičstva	
6.1. Rozvoj turistických chodníkov	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vyznačenie nových turistických chodníkov ● obnovenie značenia existujúcich turistických chodníkov ● zabezpečenie turistických chodníkov (stupňovanie náročnosti) ● vyznačenie náučných chodníkov ● vytvorenie mobilnej aplikácie pre turistov s popisom turistických chodníkov s určením ich náročnosti, dĺžky, času, s meraním nadmorskej výšky, presnou lokalizáciou dôležitých bodov
6.2. Výstavba/ďalšia dostavba malej architektúry	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● inventarizácia existujúcich objektov ● vytvorenie projektu, ktorý bude formou nadväzovať na dedičstvo regiónu (projektová súťaž – architektonická, technický projekt, získanie stavebného povolenia, získanie dotácie) ● vybavenie turistických oblastí Mestská vinica „Jasło“, oblasti Natura 2000 v Jasle, kotlina (ul. Na Kotlinę) v Jasle a v Humennom takými prvkami architektúry ako sú: prístrešky; altány; lavičky a stoly; ďalekohľady; malé zastávky

	s informačnými tabuľami (vzdialenosť, čas, smer); informačné tabule s prevýšením trás
6.3. Výstavba a označenie vyhlídkových bodov a plošín	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● projekt vyhlídkovej plošiny (architektonický) ● „prechádzkový chodník“ (jazda na koni mestskou krajinou) ● terasy, vyhlídkové chodníky a body: Jasło (tzv. Winnica miejska „Jasło“; Jareniówka; ulica Sobniowska; sídlisko Górka Klasztorna; vnútorný bod – GEN Generator Nauki – dočasný vyhlídkový bod; napr. balón nad mestom (prenájom), 1x do roka napr. na Medzinárodný deň detí – „GEN“; tzv. Ogródek Jordanowski); Humenné: nový cintorín, Jasenovský hrad, Friskaly ● prenájom balóna (dočasný vyhlídkový bod, ktorý bude púšťaný napr. v „GEN Generator Nauki“ na Medzinárodný deň detí)
6.4. Označenie prírodného a kultúrneho dedičstva	Aktivita predpokladá vyhotovenie informačných tabúľ s dôležitými a zaujímavými prvkami prírodného a kultúrneho dedičstva v Jasle a Humennom
6.5. Zvýšenie atraktivity danej oblasti pre turistov	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vytvorenie agroturistických miest a stravovacieho miesta spolu s akciou zameranou na vytváranie ponuky s uvedenými službami ● vyznačovanie a rozvíjanie turistických trás – peších i kajakových, ktoré umožnia turistom spoznávať najzaujímavejšie miesta na danom území ● organizovanie rôznych podujatí a kultúrnych festivalov, ktoré pritiahnu turistov a umožnia im spoznať lokálnu kultúru a tradície ● vytváranie a rozvíjanie turistickej infraštruktúry, ako sú parkoviská, toalety alebo odpočívadlá ● zavedenie a rozvíjanie vzdelávacích programov pre turistov, napríklad prehliadky so sprievodcom alebo tematické workshopy
6.6. Propagácia kultúrneho dedičstva miest Jasło a Humenné	Aktivita predpokladá prípravu opisu zaujímavých miest, ktoré sa oplatí navštíviť v oboch miestach (Deň v Jasle a Humennom), ako sú: vinice, socha Krista Kráľa, Regionálne múzeum, Múzeum lízanky, Palác Sroczyńskich, hrad Golesz, Karpacka Troja, kamenice, kostol a ďalšie pamiatky
7. Inteligentný a koordinovaný environmentálny manažment v mestách Jasło a Humenné v duchu ideí eco&smart	
7.1. Koordinácia aktivít v oblasti široko chápanej ochrany životného prostredia	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vytvorenie Oddelenia ochrany životného prostredia (na základe nariadenia primátora). Zámerom vytvorenia novej jednotky je zlepšenie výmeny informácií medzi rôznymi oddeleniami mestských úradov s cieľom koordinovať prijaté opatrenia

	<p>v oblasti ochrany životného prostredia i prírodného a kultúrneho dedičstva, ako aj boja s negatívnymi klimatickými zmenami</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Spolupráca s mestskou políciou (kontrola dodržiavania právnych predpisov v oblasti ochrany životného prostredia)
7.2. Rozvoj samospráv smerujúci k realizácii myšlienky eco&smart	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vytvorenie systému v meste, ktorý bude monitorovať nové investície, aktivity a akcie v kontexte plnenia tzv. zelených kritérií ● stanovenie noriem súvisiacich s potrebou stavať nové budovy ako energeticky úsporné alebo pasívne ● používanie smart riešení (inteligentných) vo verejnoprospešných budovách ● vytvorenie Centra druhotného obehu (to jest trvalo fungujúce miesto výmeny funkčných predmetov medzi fyzickými osobami, podnikateľmi)
7.3. Implementácia inteligentných riešení v oblasti environmentálneho manažmentu	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozšírenie systému monitoringu kvality ovzdušia prostredníctvom: systému Arily, staníc Vojvodského inšpektorátu ochrany životného prostredia, nákupu dronov, informačných tabúľ pre mesto (situovaných napr. na mestskom úrade alebo na Dome kultúry v Jasle) ● zavádzanie a rozvíjanie systémov energetického manažmentu, ako sú inteligentné merače alebo systémy automatického riadenia osvetlenia, ktoré umožňujú efektívnejšie využívať energiu ● zavádzanie a rozvíjanie inteligentných systémov odpadového manažmentu, ako je automatické triedenie alebo monitorovanie stavu naplnenia odpadkových košov, ktoré umožní efektívnejšie nakladať s odpadmi ● zavádzanie a rozvíjanie inteligentných systémov riadenia dopravy, ako sú inteligentné semaforey alebo automatické systémy riadenia kapacity ciest, ktoré umožnia efektívnejšie riadiť cestnú dopravu ● zavádzanie a rozvíjanie systémov hospodárenia s vodnými zdrojmi, ako sú automatické systémy riadenia spotreby vody alebo systémy monitorovania hladiny vôd v riekach a jazerách, ktoré umožnia efektívnejšie hospodáriť s vodnými zdrojmi
7.4. Plánovacie a programovacie aktivity	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● vyhotovenie programu ochrany životného prostredia ● vyhotovenie stratégie mestskej dopravy (plán, zápisy, perspektíva), ktorá bude integrovaným plánom na zlepšenie kvality dopravných služieb

	<ul style="list-style-type: none"> aktualizácia miestnych územných plánov zameraných na využitie ekologických materiálov a riešení
7.5. Podpora lokálnych podnikateľov zo strany miestnych samospráv, ktorí sa rozhodnú pre ekologické riešenia	<p>Predpokladané aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> propagácia ekologických riešení využívaných v lokálnych firmách využívanie systému stimulov a podpory pre firmy využívajúce ekologické riešenia vo firme propagovanie ideí CSR (podnikovej sociálnej zodpovednosti) zavedenie trvalých (dlhodobých) programov, ktoré propagujú firmy využívajúce ekologické riešenia
7.6. Získavanie externých prostriedkov na realizáciu aktivít	<p>Aktivita predpokladá okrem iného hľadanie zdrojov financovania aktivít uvedených v Ekologickej stratégii, napr. na výmenu uholných pecí na obnoviteľné zdroje energie pre súkromné osoby</p>